

Prva generacija diplomantk Šole za sestre

MARJETA BERKOPEC, IRENA KERŠIČ

Začetek formalnega izobraževanja zaščitnih sester je tesno povezan z ustanovitvijo Zavoda za socialno-higiensko zaščito dece v Ljubljani (v nadaljevanju zavod). Zavod, ki je začel delovati 9. julija 1923, je ustanovilo Ministrstvo za narodno zdravje z odlokom z dne 26. junija 1923 in mu predpisalo tudi pravilnik (Uradni list, 1923).

S pripravami na ustanovitev centralne ustanove za zaščito otrok v Dravski banovini so začeli že spomladi leta 1922. Ureditev zanemarjenega in prenapoljenega otroškega zavetišča v Bohoričevi ulici je prevzela Angela Boškin, šolana na Dunaju za zdravstveno-socialno oskrbo mater in otrok. Maja 1922 je bila s Posvetovalnice za matere in otroke na Jesenicah premeščena v Ljubljano. Za pomoč so ji bile dodeljene tri sodelavke: Antonija Schiffrer, Ana Kurent in Marija Gril. Vse tri so se tako kot Boškinovala vpisale v leta 1923 ustanovljeno Šolo za sestre. Pouk so obiskovale s prvo generacijo učenk in bile sočasno nameščene sestre v zavodu ter hkrati gojenke šole. Angela Boškin, ki je obiskovala šolo zaradi nostrifikacije spričevala z Dunaja, je v zavodu opravljala službo sestre predstojnice, bila nadzorna

sestra gojenk, predavateljica in tudi »štacijska« sestra v posvetovalnici za matere.

Po navedbi Dragaša je bilo prvo leto sprejetih 20 učenk, Pirc pa navaja, da se je pouka udeleževalo 17 učenk. Skupen podatek obeh je, da jih je sedem izstopilo. Številke se žal ne ujemajo s podatki v evidenčni knjigi, iz katere je razvidno, da je v prvem letu diplomiralo štirinajst absolventk, trinajst v začetku januarja in ena maja 1925 (Berkopec & Keršič, 2023).

Diplomantke so vpisane v Evidenčno knjigo absolventk zavodne šole za sestre (SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana), kjer so poleg rojstnih podatkov tudi podatki, od kdaj do kdaj je kandidatka obiskovala šolo, kdaj je opravila diplomski izpit, številka diplome, podatki o zaposlitvi in opombe o njenem delovanju in sposobnostih. V evidenčni knjigi so podatki o treh generacijah, ki so zaključile enoletno šolo oziroma o prvih šestindesetih zaščitnih sestrah na Slovenskem. Službeni predpis (Uradni list, 1923) je določal, da se sestre in učenke naziva z rodbinskim imenom »S .... ova«, tako so navedene tudi v evidenčni knjigi (npr. Schiffrerjeva, Kurentova, Grilova ...). Navedene niso po abecedi, ampak po zaporedni številki diplome.

Prva generacija diplomantk:

Antonija Schiffrer (tudi Antonia Schiffrer, Antonija Šifrer, Tončka Šifrer) (diploma številka 1) je bila že pred vstopom v šolo za zaščitne sestre široko razgledana, imela je končano gimnazijo in bila usposobljena za poučevanje tujih jezikov. Po diplomi se je kot štipendistka Rockefellerjeve fundacije izpopolnjevala v Torontu. Iz Kanade se je vrnila v Ljubljano na staro delovno mesto v zavodu, pos-

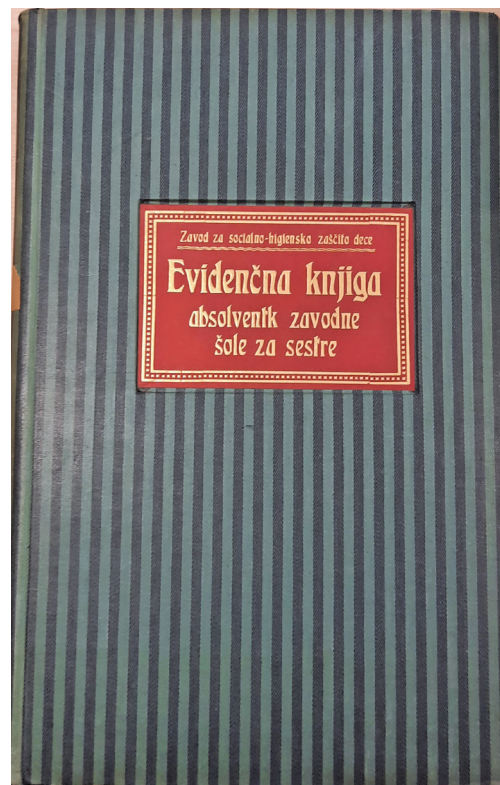
tala pa tudi inštruktorica v šoli za zaščitne sestre. Bila je prva izvoljena predsednica Organizacije absolventk šole za zaščitne sestre Zavoda za socialno-higiensko zaščito dece v Ljubljani in leta 1927 vodila ustanovni občni zbor. Ker se je odpravljala v Beograd, je vodenje organizacije prepustila Angeli Boškin. V Beogradu je leta 1928 prevzela mesto glavne sestre v Zavodu za zaščito matere in otroka (Dom materinskega udruženja). Absolvirala je tudi na beograjski pravni fakulteti. Nekaj let po drugi svetovni vojni se je vrnila v Slovenijo in leta 1951 nastopila službo na patofiziološkem inštitutu, kjer je ostala do upokojitve (Neja, 1969).

Ana Kurent (številka diplome 2) je tudi po diplomi ostala v zavodu kot štacijska sestra, kjer je delala do marca 1926, potem pa bila premeščena na Sušak, v Dom narodnog zdravlja. Po navedbi Dragaša je bila zaposlena tudi v Zdravstvenem domu v Mariboru (Dragaš, 1938).

Marija Gril, roj. Zadnikar, kasneje Gril Kratochwil (številka diplome 3) je tudi po diplomi ostala v zavodu kot štacijska sestra. Zaradi bolezni je bila na lastno prošnjo začasno premeščena v Topolšico, kjer je kot pomožna bolničarka delala v Državnem zdravilišču za bolne na pljučih Topolšica. Novembra 1926 se je vrnila v Ljubljano in v zavodu postala vodja mlečne kuhinje (Dragaš, 1938). Kasneje je v zavodu vse do upokojitve delala v dispanzerju za matere in otroke. Sedemindvajset let je bila na tem delovnem področju sestra inštruktorica bodočim zaščitnim sestram in otroškim negovalkam. Zaradi bolezni se je leta 1947 predčasno invalidsko upokojila (Jarnovič, 1969).

Gojenke Šole za sestre leta 1925. V sredini predstojnik zavoda dr. Matija Ambrožič, levo asistentka dr. Tekla Kenkova, desno dr. Bogoljub Dragaš (Vir: A. B., 1925)

Naslovnica Evidenčne knjige absolventk zavodne šole za sestre (Vir: SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana, T. e. 14)

Viktorija Kecelj, por. Pičman, tudi Vika Pičman (številka diplome 4) se je leta 1914 zaposlila na kirurškem oddelku v Debrecenu na Madžarskem in bila naslednje leto premeščena v sanatorij za tuberkulozo na Mali Lošinj, nato pa na oddelek za tuberkulozo v Pulju. Po vrnitvi domov je najprej skrbela za svojo bolno mater, marca 1922 pa kot pomočnica skrbstvene sestre Angele Boškin nastopila službo v Posvetovalnici za otroke na Jesenicah, kjer je po dveh mesecih prevzela delo in postala vodja Posvetovalnice za matere in oskrbovalnice za dojenčke. Zanj nimamo podatka, da se je šolala na katerem od mnogih tečajev za socialno skrbstveno pomoč materam in dojenčkom na Dunaju in ostaja dvom o njeni dejanski formalni izobrazbi oskrbne sestre. Šola za sestre je obiskovala od 5. januarja do 1. oktobra 1924, ko je z dekretom nastopila službo kot šolska sestra in vodja novoustanovljene Državne šolske poliklinike v Ljubljani. Šolanje je dokončala ob delu. Po diplomi se je posvetila zdravstvenemu varstvu šolske mladine, bila tudi vodja šolskih počitniških kolonij. Na mestu glavne sestre Šolske poliklinike v Ljubljani je ostala 21 let. Bila je ena izmed vodilnih zaščitnih sester pred drugo svetovno vojno. V obdobju od aprila 1937 do marca 1941 je predsedovala Društvu jugoslovanskih diplomiranih sester – sekcija Dravske banovine. Leta 1945 je prevzela reorganizacijo šole in internata za otroške sestre negovalke v Ljubljani in postala ravnateljica Šole za otroške sestre negovalke, ki jo je vodila vse do leta 1954, ko je dokončno odšla v pokoj (Berkopec & Keršič, 2023).

Pavla Gruden (številka diplome 5) je po diplomi kot štipendistka društva Dečji in materinski dom kraljice Marije odšla na sedemmesečno izpopolnjevanje na Kinderkliniki na Dunaju. Septembra 1925 je začela delati v zavodu in bila do februarja 1926 namestnica sestre predstojnice, potem pa sestra predstojnica. Na pobudo dr. Matija Ambrožiča je odšla v Beograd, kjer je polnih dvajset let delala v Dečji univerzitetni kliniki. Bila je aktivna v jugoslovanskem sestrskem društvu, njeno ime zasledimo v poročilih o delovanju stanovske organizacije (Jarnovič, 1969). Marca 1946 je prevzela upravniško mesto Materinskega doma na Viču in ga vodila do upokojitve leta 1950 (Anon, 1961).

Ana Koštomaj (številka diplome 6) je konec januarja 1925, kot potujoča učiteljica otroške higijene honorarno začela delati v zavodu (SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana). Z mobilno razstavo je potovala po vsej Sloveniji in bila z njo tudi v Novem Sadu. Septembra 1926 so jo nameslili v Dečji dispanzer v Maribor, decembra 1927 je bila premeščena v novoustanovljeno Posvetovalnico za matere v Hrastniku.

Julija Ribarič (številka diplome 7) je februarja 1925 kot dispanzerska sestra odšla v Gradski dječji ambulatorij i državni dječji dispanzer v Zagrebu (SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana).

Vera Šinigoj (številka diplome 8) je kot štipendistka društva Dečji in materinski dom kraljice Marije takoj po diplomi odšla na izpopolnjevanje na Kinderkliniki na Dunaju, kjer je bila skupaj s Pavlo Gruđen. Septembra 1925 je začela delati kot štacijska sestra v zavodu. Kasneje je odšla na službovanje v Šolo narodnega zdravja v Zagrebu (SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana).

Slava Štefančič, por. Bezljaj Štefančič, (številka diplome 9) je po diplomi najprej delala v zavodu. Leta 1925 so jo poslali v Maribor, kjer je sodelovala pri ustanavljanju Državnega dečjega dispanzerja. Leta 1926 je bila premeščena v Lukovico in se tudi tam

aktivno vključila v organizacijo Državnega dečjega dispanzerja in v priprave za »selsko dečjo kolonijo«. (Selska dečja kolonija so imenovali rejništvo. Zaščitne sestre so z delom na terenu sodelovale pri izbiri primernih rejniških družin.) V Maribor se je vrnila oktobra 1927 in nadaljevala dispanzersko delo. Leta 1945 je začela delati v otroškem dispanzerju, kasneje v Šolski polikliniki, kjer je ostala vse do upokojitve leta 1960 (Pertl, 1979). V Evidenčni knjigi absolventk je zapisana kot Štefančič, Pertl (1979) jo navaja kot Slavo Bezljaj, por. Štefančič.

Marija Dimic (številka diplome 10) je bila po diplomi najprej nameščena v zavodu, kasneje pa premeščena v Otroško zavetišče v Zemunu (SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana).

Olga Detela (številka diplome 11) je od začetka leta 1925 do junija 1926 kot dojenška negovalka delala v zasebni službi. Pred odhodom v Dom materinskog udruženja v Beogradu julija 1925 je krajši čas voluntirala v zavodu. Avgusta 1941 se je pridružila partizanom v Mačvanskem odredu in padla novembra 1941 pri prebijanju partizanskih enot iz Užic v vzhodno Bosno (Bole, 1977).

Mara Peternel (številka diplome 12) je po diplomi na ljubljanski šoli odšla na Šolo za sestre pomočnice v Zagrebu in 23. avgusta 1925 diplomirala še v Zagrebu. Zaposlila se je v Antituberkuloznem dispanzerju v Vinkovcih (SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana).

Angela Boškin (številka diplome 13, nostrifikacija spričevala 7. januarja 1925) je po nostrifikaciji spričevala z Dunaja ostala v zavodu do februarja 1926, potem pa bila z odlokom nameščena za vodjo Posvetovalnice za matere v Trbovljah. Leta 1939 se je vrnila v Ljubljano v higienski zavod in vodila higienske razstave. Še istega leta se je zaposlila v novoustanovljenem dispanzerju za zdravljenje tuberkuloze v Škofji Loki in svoje delo opravljala tudi med nemško okupacijo. Po vojni se je upokojila in se vrnila v svoj rojstni kraj. Bila je dobitnica prvega priznanja zlati znak leta 1969. Istega leta je prejela tudi red zaslug za narod s srebrnimi žarki (Korenčan, 2009). Bila je pobudnica za ustanovitev strokovnega združenja. Vodenje organizacije je prevzela praktično od začetka ustanovitve. Angela Boškin je postavila temelje poklicu medicinske sestre, strokovnemu izobraževanju in s kolegicami, prvimi zaščitnimi sestrami, oblikovala pravno podlago, vizijo, vsebino in organiziranost strokovne organizacije (Keršič, et al., 2017). S svojim poklicnim delom je močno prispevala k profesionalizaciji zdravstvene nege na Slovenskem. Bila je pionirka v prepoznavanju javnozdravstvenih problemov in uvajanju metod za ozaveščanje in krepitev zdravja ranljivih skupin. Zavedala se je pomena profesionalnega združenja na nacionalni ravni in po zgledu ICN pripravila prve usmeritve za delo slovenske nacionalne organizacije v zdravstveni negi (Skela Savič, n. d.).

Zora Štepančič (številka diplome 14) je diplomirala 11. maja 1925 in najprej delala v zavodu. Leta 1926 je kot sestra predstojnica začela delati v Domu za odojčad Jagodina v Srbiji. Dragaš (1938) sicer navaja priimek Štepančič, a je v Evidenčni knjigi absolventk zapisana kot Štepančič.

Z ustanovitvijo Šole za sestre so začeli izobraževati prve zaščitne sestre za poklicno delo na področju socialnozdravstvene zaščite v ambulantah, dispanzerjih in na terenu, za mentorstvo in zdravstvenovzgojno delo ter kasneje za poklicno delo na področju zdravstvene nege v bolnišnicah.

Ime sestre: *Angela Boškin* roj. 20. avgust 1895
Obiskovala šolo od *5. I. 1923* do *1. X. 1924* Polotila izpit dne *5. januarja 1925*
Tekoča št. v šolski knjigi *21* Št. diplome *13*

Zabeleži datum	Kje se je sestra nabijala v tem času? (Kraj, zavod itd.)	V kateri lastnosti?	Zdravniški vodja zavoda	Eventualna poročila o njenem delovanju in o njenih sposobnostih	Pripombe	Končni datum
1. 10. 1923	Zavod za socialno higijeno zaščito matere v Škofji Loki	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič	Učiteljica v zdravstveni negi, sodelovala pri izbiri rejniških družin, delala v otroškem dispanzerju, kasneje v Šolski polikliniki, kjer je ostala vse do upokojitve leta 1960 (Pertl, 1979). V Evidenčni knjigi absolventk je zapisana kot Štefančič, Pertl (1979) jo navaja kot Slavo Bezljaj, por. Štefančič.		7. 1. 1925
2. 1. 1925	Zavod za socialno higijeno zaščito matere v G. J.	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič			10. 5. 1925
11. 5. 1926	Posvetovalnica za matere v Trbovljah	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič			11. 5. 1926

VPIS ANGELE BOŠKIN V EVIDENČNI KNJIGI
(Vir: SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana, T. e. 14)

Ime sestre: *Marija Gril* roj. 20. avgust 1895
Obiskovala šolo od *5. I. 1923* do *1. X. 1924* Polotila izpit dne *5. januarja 1925*
Tekoča št. v šolski knjigi *3* Št. diplome *5*

Zabeleži datum	Kje se je sestra nabijala v tem času? (Kraj, zavod itd.)	V kateri lastnosti?	Zdravniški vodja zavoda	Eventualna poročila o njenem delovanju in o njenih sposobnostih	Pripombe	Končni datum
27. 10. 1923	Zavod za socialno higijeno zaščito matere v Škofji Loki	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič			27. 10. 1923
5. 7. 25	Zavod za socialno higijeno zaščito matere v G. J.	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič			5. 7. 25
19. 7. 1925	Posvetovalnica za matere v Trbovljah	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič			19. 7. 1925
18. 11. 1926	Zavod za socialno higijeno zaščito matere v G. J.	delala v zdravstveni negi	Dr. Keršič			18. 11. 1926

VPIS MARIJE GRIL V EVIDENČNI KNJIGI
(Vir: SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana, T. e. 14)

Literatura:

- Anon, 1961. Draga sestra Gruden. Zapis ob smrti (14. 2. 1961). Arhiv Zbornica - Zveza.
- Berkopec, M. & Keršič, I., 2023. Zaščitne sestre. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije.
- Bole, C., 1977. Medicinske sestre v predvojnem revolucionarnem delu: (v spomin med. sestri Malči Podgoršek). *Obzornik Zdravstvene Nege*, 11(3), pp. 179-185.
- Dragaš, B., 1938. *Zgodovina in delo sestrstva v Sloveniji: od prevrata do leta 1934*. Ljubljana: J. Blasnik nasl., pp. 6-30.
- Jarnovič, N., 1969. Marija Gril Katochowil. Iz društvenega življenja. *Obzornik Zdravstvene Nege*, 3(4), p. 239.
- Jarnovič, N., 1969. Društvo medicinskih sester v Sloveniji. Iz društvenega življenja. *Obzornik Zdravstvene Nege*, 3(4), pp. 231-235.
- Keršič, I., Klemenc, D., Berkopec, M. & Seničar, Z., 2017. Predsednice strokovne organizacije. V: Keršič I, Klemenc D, Berkopec M, Mihelič Zajec A, Seničar Z (ur.). *Negovanje dediščine skozi devet desetletij: organizirano delovanje medicinskih sester na Slovenskem*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, pp. 80-96.
- Korenčan, A., 2009. Življenje in delo Angele Boškin. Gorica: Goriška Mohorjeva družba.
- Neja, 1969. Medicinska sestra Antonija Šiffererjeva. *Obzornik Zdravstvene Nege*, 3(3), pp. 136-137.
- Pertl, E., 1979. Prispevek k zgodovini civilnih sester v Mariboru. *Obzornik Zdravstvene Nege*, 13(6), pp. 391-393.
- Skela-Savič, B., (b. d.). O Angeli Boškin. Pridobljeno od <http://www.fzab.si/si/mainmenu/ofakulteti/predstavitev/o-angeli-boskin/> 28. 9. 2017.
- SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana, T. e. 14, Evidenčna knjiga absolventk zavodne šole za sestre.
- UL pokrajinske uprave za Slovenijo, V, št. 66, 17. 7. 1923, str. 436-438, Pravilnik zavoda za socialno-higiensko zaščito dece v Ljubljani.
- UL pokrajinske uprave za Slovenijo, V, št. 66, 17. 7. 1923, str. 426-438, Pravilnik zavoda za socialno-higiensko zaščito dece v Ljubljani.
- Viri fotografij**
- A. B., 1925. Zavod za socialno higijensko zaščito v Ljubljani. *Ženski svet*, 3(6), pp. 164-67.
- SI_ZAL_LJU/0728 Šola za medicinske sestre Ljubljana, T. e. 14, Evidenčna knjiga absolventk zavodne šole za sestre.